

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ג, 2003
מספר השאלון: 905031
לנבחנים אקסטרניים – 03

חיבור עברי

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בבחינה זו שישה נושאים (1-6).
נושאים 1-4 מלווים בקטעים לקריאה,
נושאים 5-6 כוללים מובאות (ציטטות).
- עליך לכתוב חיבור (בהיקף של 2-3 עמודים) על אחד מהנושאים = 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות:
- (1) הקפד לציין את מספר הנושא שבחרת, ולהעתיק את כותרתו.
- (2) הקפד על כתב ברור ועל תקינות הלשון, על כתיב נכון ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כסיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

בבחינה זו שישה נושאים (1-6).
 בחר באחד מהנושאים וכתוב עליו חיבור (בהיקף של 2-3 עמודים).
 הקפד לציין את מספר הנושא שבחרת, ולהעתיק את כותרתו.

שים לב:

נושאים 1-4 מלווים בקטעים לקריאה, נושאים 5-6 כוללים מובאות.
 יש לכתוב חיבור ביזקה לקטע או למובאה ועל פי ההנחיות.

נושא 1: הקשר בין האדם לבעלי החיים

קרא את הקטע שלפניך, וכתוב מאמר על תרומת בעלי החיים לחיי האדם.
 בחר בשניים-שלושה תחומים (מן הקטע או מן הידוע לך), ותאר את תרומת בעלי החיים בתחומים אלה. שלב דוגמאות בדבריך.

חשיבות הקשר עם בעלי חיים להתפתחות הילד

(מעובד על פי מאמר שפורסם במסגרת תכנית ייחודית לניהול פינת חי בבית הספר דקל, כרמיאל
 באתר שכתובתו: <http://www.tzafonet.org.il/kehil/reshet/dekel-tochnit.htm>)

[...] הקשר בין האדם לבעלי חיים נוצר עוד בעידן הפרה-היסטורי. האדם בייט כמה מבעלי החיים כדי שיספקו לו צרכים בסיסיים, כגון מזון, מחסה וביגוד. עצם ההתקרבות לבעלי החיים ענתה גם על צרכים נפשיים של האדם – היא הקלה את הבדידות והקנתה תחושת ביטחון. [...]

בשנים האחרונות נערכו מחקרים רבים על הקשר שבין בעלי חיים לבני אדם ועל ההשפעה של קשר זה על התפתחותם של ילדים. במחקרים נמצא שקשר עם בעלי חיים תורם לאדם בתחום האישי-נפשי, בתחום הגופני-מוטורי ובתחום החברתי [...].

בוריס לוויןסון, מייסד הטיפול באמצעות חיות מחמד, טוען בספרו (משנת 1969) שהחיות מאפשרות למיליוני אנשים לשמור על קשר ראשוני, חיוני עם הטבע. כמו כן הוא טוען שהחינוך לאחריות ולאמפתיה כלפי חיות מחמד עשוי לסייע בהקניית ערכי הומניזם ושוויון לאדם, ובהתפתחות של אישיות בריאה ואוהבת. [...]

עוד הוא מציין שקשר עם חיות יכול לשמש גורם מחנך – לאחריות, לחיי משפחה, ליכולת קבלה ונתינה ולהתמודדות עם עובדות חיים בלתי נמנעות, כמו מוות ומחלות, ולהבדיל – יצירת חיים חדשים.

חיות מחמד הן לעתים קרובות גורם מרגיע: מחקרים רבים מראים כי לנוכחות בעלי חיים יש השפעה מרגיעה בזמן מצוקה. באחד המחקרים נבדקו לחץ דם ודופק של 38 ילדים שעסקו בתרגול קריאה. בזמן הבדיקה נכח כלב. נמצא שנוכחות הכלב תרמה במידה ניכרת להורדת לחץ הדם של ילדים אלה בהשוואה לקבוצה אחרת של ילדים קוראים, שבה לא נכח כלב. חוקרים אחרים מצאו שטיפול בעזרת בעלי חיים הפחית אצל 80% מהילדים את רמת התוקפנות, שיפר את שיתוף הפעולה בין הילדים לאנשים אחרים, וכן תרם לחיזוק השליטה העצמית של הילדים וליכולתם לדחות סיפוקים [...]

נושא 2: האם יש לבטל את בחינות הבגרות?

בקטע שלפניך הכותבת מביעה את דעתה בשאלת נחיצותן של בחינות הבגרות. קרא את הקטע. כתוב מאמר ובו הגב על עמדת הכותבת, הבע את עמדתך ונמק אותה על פי הכתוב בקטע ועל פי טיעונים נוספים.

אני, תתפלאו, בעד בחינות הבגרות

(מעובד על פי מאמר מאת ג' הראבן, מעריב, אייר תשנ"ד, מאי 1994)

בכל שנה, עם פתיחת העונה של בחינות הבגרות, מתחדש הדיון באשר לתכליתן ולנחיצותן, ונשמעת הטענה שהבחינות, ללא שום קשר למתכונתן, רעות ומזיקות. עמדתם של שוללי הבחינות עוד זכורה לי מהימים הרחוקים שבהם למדתי אני עצמי לבחינות, ודומה שמעט התחדש בעמדה זו מאז. ואלו טענותיהם:

- הבחינות רעות, משום שהן מחייבות שינון / לעיסה / טחינת חומר, רחמנא לצלן.
- הבחינות רעות, משום שחלק גדול מהחומר שנבחנים עליו מיותר, ונשכח ממילא זמן קצר לאחר הבחינה.
- הבחינות רעות, משום שהן גורמות לתלמידים טרדה, מטילות עליהם עומס ומפריעות להם ליהנות מתקופת הנעורים התוססת.

טענות אלה מבוססות על ההנחה שאילו רק היינו מוותרים על הבחינות, היו בתי הספר נהפכים לאיים של אושר, שבהם נאספים מורים ותלמידים בצל התאנה לקרוא סונטות של שקספיר ולעיין בצוותא בכתבי אפלטון. [...] מי שרואה בשינון מילה גסה, נמנע לרוב מלהסביר מדוע. האמת היא שלשינון יש חשיבות גם לאחר סיום הלימודים בתיכון. גם בעולם ממוחשב, מתקשר ועתיר ידע עדיין יש משמעות לזכירה, וגם בצבא ובאוניברסיטה, מהתואר הראשון עד לדוקטורט, אנשים נדרשים להפגין שליטה בעולם מסוים של ידע, ואין די בידיעה באיזה מדף בספרייה אפשר למצוא את הפרטים.

אמנם חלק גדול מהחומר שנלמד לבחינות נשכח בתוך זמן קצר, אך הדבר נכון גם בנוגע לכל למידה בהמשך החיים. בבחינות הבגרות, עצם היכולת להשתלט על כמות מסוימת של חומר עומדת למבחן. ייתכן שמבחן זה אינו צריך להיות יחיד או מכריע, אך מי שאינו מסוגל לעמוד בו, ספק גדול אם יוכל להתמודד עם דרישה דומה, כשתבוא בעתיד.

בחינות הבגרות הן טקס התבגרות, וכטקס התבגרות אין הן אמורות לגרום הנאה. אפשר להשוות אותן לכמה מהמסעות שעורכים בצבא: מבחינת פיתוח הכושר, ערכם של המסעות אולי שולי, אך מי שעמד בהם, יודע שהוא מסוגל. [...]

עדיף תלמיד שמרוב מיאוס כותב פרודיה* על ביאליק, על מי שאין לו מושג מה כתב ביאליק, מכיוון שמעולם לא נאלץ לשנן את שירתו [...]

* פרודיה – יצירה היתולית הבנויה על חיקוי מכוון של יצירה רצינית

נושא 3: מעמדה של הלשון העברית בימינו

בקטע שלפניך הכותבת מביעה את דעתה על מעמד הלשון העברית ומציעה חוק להגנה על השפה. קרא את הקטע. כתוב מאמר ובו הצג את מעמדה של הלשון העברית מנקודת ראותך. חווה את דעתך על החוק המוצע בקטע ועל סעיפיו. נמק את דבריך.

עקרונות לחוק העברית

(מעובד על פי מאמר מאת ז' שביט, הארץ, ד' באייר תשס"ב, 16/4/2002)

למדינת ישראל שתי שפות רשמיות: עברית וערבית. הדברים הבאים מתייחסים לעברית בלבד. [...] אין עוררין על חשיבותה של העברית. התרבות העברית ממלאת תפקיד חיוני ביצירת הזהות הלאומית, הלכידות החברתית והעוגנים החברתיים המשותפים. את כל אלה אי-אפשר לקיים בלי לשון לאומית משותפת. למרות זאת התכרסם מאוד מעמדה של הלשון העברית בשני העשורים האחרונים. בין אם נבעה הידרדרות זו מהתפתחות האינטרנט ובין אם היא נבעה מהחשיפה הגוברת לעולם, ובמיוחד לארצות הברית, התוצאה היא אחת – רוב דוברי השפה אינם שולטים ברובדיה ובמפתחותיה הלשוניים ואינם מכירים את ההיסטוריה שלה ואת מסורותיה השונות. הדבר בא לידי ביטוי בתחומים שונים: בנאומים של חברי כנסת, באמצעי התקשורת ובכתיבה האקדמית והמסאית.

לנוכח הביזוי ההולך וגובר של השפה העברית, אני סבורה שאין מנוס מחקיקת חוק שיגן עליה. אם לא נדע להגן על לשוננו, נהפוך בתוך פחות מדור לעם עילג וחסר לשון.

מטרת החוק המוצע היא לקבוע אמצעים ותמריצים שיבטיחו הגנה על הלשון העברית כשפה מלאה, המשמשת את כל הצרכים הלשוניים והתרבותיים של החברה הישראלית. [...] החוק המוצע צריך לכלול [בין היתר] את הנקודות האלה:

- * כדי להיות זכאי לתעודת בגרות, יהיה חייב כל תלמיד בישראל ללמוד את הלשון העברית ולהכיר את רובדיה [...] לימודי הלשון העברית יתפרסו על פני כל שנות הלימוד בתיכון ולא יופסקו בכיתה י'.
- * ללשון העברית תינתן עדיפות בכל אמצעי התקשורת הישראלית. יובטח שידורם של סרטים, מחזות, שירים ופזמונים ישראליים בעברית.
- * תקנה תחייב שכל מכתב ממשלתי ייכתב בעברית.
- * ייצוג ללשון העברית בארץ ובחו"ל: נציגי המדינה ונושאי תפקידים רשמיים יחויבו לשאת שמות עבריים. דוברים ישראלים במעמדים רשמיים בארץ ובחו"ל יחויבו לשאת את נאומיהם בעברית.
- * ייצוג ללשון העברית באקדמיה: לצורך קידום אקדמי יחויבו חברי הסגל האקדמי לפרסם חלק ממחקריהם בעברית.
- * ייקבע מילון שמות עבריים מחייב. כמו במדינות רבות במערב, יוכלו הורים לתת לילדיהם רק שמות המופיעים במילון השמות.

[...]

נושא 4: השירה בציבור בקרב הצעירים

הקטע שלפניך עוסק בתופעת השירה בציבור בקרב צעירים בישראל. קרא את הקטע, וכתוב מאמר על תופעה זו. במאמריך פרט סיבות אפשריות לתופעה, הצג דעות שונות כלפיה, וחווה את דעתך עליה. בדבריך התבסס על הקטע ועל הידוע לך.

בגרון ניחר, כאילו אין מחר

(מעובד על פי כתבה מאת ח' קוטס-בר, **מעריב**, כ"ח באלול תשס"ב, 5/9/2002)

בשעה עשר וחצי בלילה ניתן האות. יותר מאלפיים צעירים, שגילם נע סביב 25, חולצים נעליים, עולים על כיסאות פלסטיק לבנים ומניפים ידיים באוויר. הם "מצחצחים גרון", פותחים את השירון ונושאים עיניים כלות לעבר המנקה. "אני נולדתי לשלום", היא פוצחת, ואלפיים גרונות ניחרים שרים אתה יחד. הם צועקים, הם משתוללים, הם שרים "יא משלטי" ו"חולצה כחולה". [...]

"אנשים מחפשים להיות יחד", אומר אחד המארגנים. "בדיסקוטקים המוזיקה רועשת, כל אחד רוקד לבד. פה נפגשים, שרים יחד. גם אנחנו נסחפים. לשמוע חבריה צעירים שרים 'לא אגדה רעי', ילדים שעוד לא נולדו כשהשירים האלה נכתבו, זה כיף".

י' בן 27, שמגיע בקביעות לשיר בערבים אלה, אומר: "תמיד אהבתי את השירים האלה, אבל זה היה יוצא דופן. היום זה תופס פתאום את כל החברה בגילי".

ד"ר ג', מבית הספר לתקשורת של המכללה למנהל, מבקר את התופעה: "זה כמו וירוס. פתאום כל הצעירים שרים בציבור. זה הפך לימכת מדינה! אנחנו כאילו אומרים: 'אנחנו אוהבים את עצמנו. ממילא העולם כולו נגדנו, אז בואו נלך למקום שבו היינו צודקים, חזקים' [...]. אין תופעות תמימות בתרבות. תרבות משקפת תמיד הלך רוח סמוי, אידאולוגי. השירים האלה הם הפוליטיקה של הכוח, שירים שבהם ישראל נתפסה בעיני עצמה כחזקה. אין לי ספק שבתקופות אחרות השירה בציבור לא הייתה מצליחה. בגלל המצב אנחנו חוזרים לתקופות שנחשבות ליתור הזהב' של הישראליות: הלהקות הצבאיות, הפלמ"ח. מה שנתפס פעם כ'תרבות זקנים', שייך היום לצעירים. צעירים רואים את עצמם כהמשך טבעי של מסורת קפואה לגמרי. אנחנו לא יוצאים להפגין, אבל אנחנו הולכים לשיר".

נושא 5: גמישות לעומת נוקשות

שנו רבותינו: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז. (מסכת תענית, דף כ', עמ' א')
מובאה זו מנחה את האדם להעדיף התנהגות גמישה על פני התנהגות נוקשה.
כתוב מאמר ובו דון ביתרונות גישה זו ובחסרונותיה.
הבא דוגמאות לדבריך מתחומים שונים, כגון היסטוריה, ספרות, חינוך, חברה ומשפחה.

נושא 6: אמנות / מדע בחיינו

"... אחד המניעים הדוחפים את האדם אל האמנות ואל המדע הוא השאיפה להימלט מחיי היום יום על גסותם המכאיבה, מכבלי התאוות האישיות החולפות ומשתנות תמיד..."
(אלברט איינשטיין)
מובאה זו מוצג אחד המניעים לעיסוק באמנות ובמדע.
בחר באחד מתחומי האמנות (כגון ציור, מוזיקה, קולנוע, תאטרון) **או** באחד מתחומי המדע והטכנולוגיה (כגון חקר החלל, גנטיקה, רובוטיקה, חקר המוח).
כתוב מאמר ובו הסבר מה מניע בני אדם לעסוק בתחום שבחרת לכתוב עליו, ומהי השפעתו על חיינו. הדגם דבריך.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך